

NOTA AAN DE VLAAMSE REGERING

Betreft: - Ontwerp van besluit van de Vlaamse Regering houdende wijziging van het Onroerenderfgoedbesluit van 16 mei 2014, wat betreft projectsubsidies
- Principiële goedkeuring

1. INHOUDELIJK

1.1. **BESPREKING**

Het vrijmaken van middelen voor het archeologisch vervolgonderzoek, de zogenaamde “oogst van Malta”, is opgenomen als (nieuw) beleidsinitiatief 4 in de Beleidsbrief 2018 Onroerend Erfgoed (VR 2017 2710 MED.0409/3). De Vlaamse regering zal hiervoor vanaf 2018 jaarlijks 1 miljoen euro uittrekken.

In Vlaanderen betaalt de bouwheer sinds 2004 voor preventief archeologisch onderzoek bij vergunningsplichtige ingrepen in de bodem. Dit moet ervoor zorgen dat in situ archeologisch erfgoed onderzocht wordt en ex situ bewaard kan blijven. Dit archeologisch onderzoek, in uitvoering van het Europees verdrag van La Valletta uit 1992, kampt evenwel met een blokkade: de cyclische voortgang van wetenschappelijke progressie (bestaand inzicht, nieuwe vragen, nieuwe data-verzameling, analyse, synthese, nieuw inzicht) is onderbroken. In de gegeven context van het archeologisch onderzoek in Vlaanderen blijkt de toegenomen accumulatie van nieuwe data niet voldoende gevolgd te worden door analyse van deze data en al helemaal niet door synthese. Het gevolg is dat er op het vlak van nieuwe inzichten slechts in beperkte mate voortgang wordt geboekt.

Uitwerkend onderzoek en syntheseonderzoek zijn essentiële en volwaardige stappen in het proces van de archeologische erfgoedzorg, niet alleen voor het ontwikkelen van historische kennis, maar ook voor de verdere uitbouw van beleidsinstrumenten, voor een adequaat erfgoedbeheer en voor een kwaliteitsvolle ontsluiting van het onroerend erfgoed, die uiteindelijk ook het publieke draagvlak bepalen. Door de cirkel te sluiten zal het onderzoek ook de boeiende verhalen opleveren die de burger interesseren, fascineren en (historisch) houvast geven.

Synthese-onderzoek omvat het samenbrengen en verwerken van één of meerdere verzamelingen bronnen en onderzoeksresultaten in een regionaal, historisch (chronologisch) of sociaal (antropologisch) perspectief met als doel er inzichten uit te onttrekken die zich op een hoger niveau bevinden (verder weg van de basisobservaties) en breder relevant zijn. Syntheseonderzoek brengt onderzoeksresultaten van verschillende sites samen en tilt de resultaten op een hoger niveau.

Door hun site-overschrijdend karakter behoren deze uitwerkende en synthetiserende onderzoeksfasen niet tot de verantwoordelijkheid van de projectontwikkelaar of bouwheer. Zoals elke Europese regio die bij de toepassing van het veroorzakersprincipe uit het verdrag van La Valletta overschakelde van erfgoedonderzoek door de overheid naar preventief onderzoek door private partijen betaald door ontwikkelaars, is het aangewezen dat ook Vlaanderen de nodige middelen en mogelijkheden voorziet om de relevante resultaten van deze basisrapportages verder te kunnen uitwerken, synthetiseren en publiceren. Adequaat zorg dragen voor archeologisch erfgoed impliceert immers ook onderzoek dat de registratie en basisanalyse van de preventieve archeologie verder uitwerkt en tot nieuwe wetenschappelijke inzichten synthetiseert. Enkel dan kan het nieuw opgegraven archeologisch archief renderen en kan er relevante, nieuwe kennis uit voortvloeien zodat de archeologische erfgoedzorg bereikt wat ermee beoogd wordt.

Met de projectsubsidies, zoals voorzien in art. 10.1.1. van het Onroerenderfgoeddecreet en nader geregeld in hoofdstuk 10, afdeling 3 van het Onroerenderfgoedbesluit, heeft de overheid een geschikt instrument voorhanden om synthetiserend archeologisch onderzoek te organiseren, sturen en financieren. Uit de memorie van toelichting bij art. 10.1.1. van het Onroerenderfgoeddecreet blijkt dat de projectsubsidies hier onder meer voor bedoeld zijn. Om de regels voor projectsubsidies voor archeologisch syntheseonderzoek succesvol te kunnen inzetten, zijn enkele wijzigingen aan de regels nodig.

1.2. TOELICHTING BIJ HET ONTWERPBESLUIT

Hieronder volgt een inhoudelijke bespreking van het ontwerpbesluit. Deze bespreking volgt de volgorde van het ontwerpbesluit, en geeft aan wanneer de wijziging generiek (voor alle mogelijke projectsubsidies) of specifiek (voor projectsubsidies voor archeologisch syntheseonderzoek) wordt doorgevoerd:

Generieke wijzigingen voor alle mogelijke projectsubsidies:

- het verduidelijken van het onderscheid tussen algemene voorwaarden in het Onroerenderfgoedbesluit en de concrete (ontvankelijkheids)voorwaarden in de projectoproep;
- het vaststellen van het subsidiepercentage per projectoproep door de minister;
- het aanvullen van het aantal te vermelden gegevens in de projectoproep;
- het delegeren van nadere regels naar de minister voor de praktische organisatie van de jurering.

Bijkomende, specifieke wijzigingen voor projectsubsidies voor archeologisch syntheseonderzoek:

- het verhogen van het subsidiepercentage;
- het (éénmalig) aanpassen van de richtdata, zodat de projectoproep in 2018 tijdig gelanceerd kan worden.

Toelichting bij de artikels

Artikel 1: wijziging artikel 10.3.2 van het Onroerenderfgoedbesluit

De formulering dat een project dient te voldoen aan de in dit artikel genoemde voorwaarden wekt verkeerdelijk de indruk dat elk project dat aan deze 2 voorwaarden voldoet ontvankelijk zou zijn, wat niet het geval is. De concrete ontvankelijkheidsvoorwaarden worden immers in de individuele projectoproep bepaald, uiteraard met respect voor de grenzen die in dit artikel worden gesteld. Met deze wijziging wordt deze onduidelijkheid voor alle mogelijke projectsubsidies rechtgezet.

Artikel 2: wijziging art. 10.3.4, §1 van het Onroerendergoedbesluit

Artikel 10.3.4, §1 stelt het maximale subsidiepercentage vast op 60% van de totale aanvaardbare projectkosten. In dit artikel wordt nu een nieuw lid ingevoegd, waarin deze generieke bovengrens een ondergrens wordt voor de projectsubsidies voor archeologische syntheseonderzoek. Deze wijziging maakt het dus mogelijk om te voorzien in een hogere subsidiëring van de kosten van het syntheseonderzoek. In elk geval zal minstens 60% van de aanvaardbare kosten van deze synthetiserende onderzoeksprojecten gesubsidieerd worden. Deze verhoging van het subsidiepercentage is nodig opdat ook private archeologiebedrijven volwaardig kunnen participeren. Verder wordt het maximale subsidiepercentage vastgesteld op 90%. Bij lagere percentages dreigen deze bedrijven (of althans een deel ervan) a priori uitgesloten te worden, terwijl ze juist een prioritaire doelgroep zijn. Het subsidiepercentage zal ook per projectoproep worden vastgesteld (cf. artikel 3 dat artikel 10.3.5 wijzigt) en kan, als gevolg daarvan, telkens specifiek aan het onderwerp aangepast worden. Daarnaast wordt overeenkomstig artikel 10.3.5. het subsidiebedrag per project geplafonneerd.

Artikel 3: wijziging art. 10.3.5 van het Onroerendergoedbesluit

Artikel 10.3.5 wordt gewijzigd zodat de minister niet enkel het maximale subsidiebedrag maar ook het subsidiepercentage vaststelt. Deze wijziging geldt voor alle mogelijke projectsubsidies.

Artikel 4: wijziging art. 10.3.6 van het Onroerendergoedbesluit

Aan artikel 10.3.6 wordt toegevoegd dat de projectoproep ook het subsidiepercentage en de maximale duurtijd van de projecten vermeldt. Deze wijziging geldt voor alle mogelijke projectsubsidies.

Voor de projectsubsidies voor archeologisch syntheseonderzoek zal de maximum voorziene looptijd van de projecten alleszins beperkt worden (bv. 15 maanden) zodat de eerste resultaten op relatief korte termijn doorstromen naar het onroerendergoedveld en leiden tot wenselijke kenniswinsten.

Artikel 5: wijziging art. 10.3.9 van het Onroerendergoedbesluit

Artikel 10.3.9. bevat een aantal basisbepalingen voor de samenstelling en organisatie van de jury, maar voorziet geen delegatie om de aanwijzing, de werking en de organisatie meer in detail uit te werken. Aan artikel 10.3.9. wordt toegevoegd dat de minister hiervoor de nadere regels bepaalt. In het reglement zal dan onder meer aangegeven worden wie de jury samenstelt en hoe de juryleden vergoed en, indien nodig, vervangen worden. Door deze aanvulling wordt de onduidelijkheid voor alle mogelijke projectsubsidies rechtgezet.

Artikel 6: overgangsbepaling

Het in de Beleidsbrief Onroerend Erfgoed 2018 vermelde beleidsinitiatief om voor het archeologisch vervolgonderzoek projecten te selecteren na een oproep en een projectsubsidie toe te kennen, kan niet gerealiseerd worden als de in artikels 10.3.6, 10.3.7 en 10.3.10, §4 van het Onroerendergoedbesluit vooropgestelde richtdata gerespecteerd moeten worden. Opdat het initiatief in 2018 kan worden opgestart, wordt voor het overgangsjaar 2018 een eenmalige regeling uitgewerkt, waarbij de richtdata voor het lanceren van de oproep, voor het indienen van de projectvoorstellen en voor het toekennen van de projectsubsidies voor archeologisch syntheseonderzoek eenmalig worden aangepast naar 1 juni (in plaats van 31 januari) voor het lanceren van de projectoproep, 1 augustus (in plaats van 1 april) voor het indienen van projectvoorstellen en 1 december (in plaats van 1 augustus) voor het toekennen van de subsidie. Deze wijziging respecteert de gangbare termijnen van 2 maanden (tussen oproep en indiening) en 4 maanden (tussen indiening en toekenning).

2. WEERSLAG VAN HET VOORSTEL OP DE BEGROTING VAN DE VLAAMSE GEMEENSCHAP

Sinds de inwerkingtreding van het Onroerendergoeddecreet op 1 januari 2015 werd aan het instrument van de gereglementeerde projectsubsidies, zoals voorzien in hoofdstuk 10, afdeling 3 van het Onroerendergoedbesluit, nog geen budget gekoppeld. In de begroting 2018 is voor het eerst een budget van 1 miljoen euro VAK en 700.000 VEK voorzien voor “vervolgonderzoek Oogst van Malta”. In de middelenbegroting en de algemene uitgavenbegroting van de Vlaamse Gemeenschap voor het begrotingsjaar 2018 worden de kredieten voor de gereglementeerde projectsubsidies voor archeologisch vervolgonderzoek ingeschreven op het begrotingsartikel QGO-1QGA2BD-WT (werking en toelagen - partnerschappen rond onroerendergoedzorg - stimuleren van interlokale samenwerking, depotwerking en archeologiefondsen en van projecten voor onderzoek en voor educatie en publiekswerking).

Het budget zal de volgende jaren recurrent voorzien worden. Deze permanente financiering van archeologisch syntheseonderzoek is een noodzaak om blijvend kenniswinst te boeken en de resultaten van archeologisch onderzoek en opgravingen te valoriseren.

Het advies van de Inspectie van Financiën is afgeleverd op 30 november 2017.

De Inspectie Financiën verleent een gunstig advies m.b.t. het bijgaande ontwerp van besluit. In het advies wordt aanbevolen om de mogelijkheid van een volledige subsidiëring van de kosten van het syntheseonderzoek uit te sluiten. Aan dit advies wordt gevolg gegeven, in die zin dat de discretionaire bevoegdheid van de minister in het ontwerpbesluit duidelijk begrensd wordt.

Het begrotingsakkoord werd aangevraagd op 21 december 2017.

3. WEERSLAG VAN HET VOORSTEL OP DE LOKALE BESTUREN

Dit voorstel heeft geen weerslag op de lokale besturen.

4. WEERSLAG VAN HET VOORSTEL OP HET PERSONEELSBESTAND EN DE PERSONEELSBUDGETTEN

De gevolgen voor het personeelsbestand en de personeelsbudgetten van het toekennen van gereglementeerde projectsubsidies voor archeologisch syntheseonderzoek worden opgevangen binnen het bestaande personeelskader en de werkingskredieten van het agentschap Onroerend Erfgoed zodat het akkoord van de Vlaamse minister van bestuurszaken niet vereist is.

Het agentschap zal volgende taken vervullen:

- voorbereiden en lanceren van de projectoproep;
- organiseren van de jurering van de ingediende projectvoorstellen;
- opvolgen van de gesubsidieerde voorstellen;
- beschikbaar stellen van de basisrapporten 2003/2004-2017;
- ontsluiten van de onderzoeksresultaten aan het grote publiek via een webapplicatie van het agentschap.

Om de implementatie van deze nieuwe regeling te faciliteren, zullen bovendien de beschikbare communicatiemiddelen en –kanalen maximaal worden aangesproken. Dit vergt geen extra middelen.

5. KWALITEIT VAN DE REGELGEVING

Het bijgaande ontwerp van besluit van de Vlaamse Regering werd aangepast aan het wetgevingstechnisch en taalkundig advies nr. 2017-419 van 30 november 2017.

6. VOORSTEL VAN BESLISSING

De Vlaamse Regering beslist:

- 1° haar principiële goedkeuring te hechten aan het bijgaande ontwerp van besluit van de Vlaamse Regering houdende wijziging van het Onroerenderfgoedbesluit van 16 mei 2014 inzake projectsubsidies;
- 2° de Vlaamse minister van Buitenlands Beleid en Onroerend Erfgoed te gelasten over het voornoemd ontwerp van besluit van de Vlaamse Regering het advies in te winnen van de SARO;
- 3° de Vlaamse minister van Buitenlands Beleid en Onroerend Erfgoed te gelasten over het voornoemd ontwerp van besluit van de Vlaamse Regering het advies in te winnen van de Raad van State, met verzoek het advies mee te delen binnen een termijn van 60 dagen, met toepassing van artikel 84, §1, eerste lid, 1°, van de gecoördineerde wetten op de Raad van State als de Vlaamse minister oordeelt dat voornoemd advies geen aanleiding geeft tot aanpassing van de heden door de Vlaamse Regering principieel goedgekeurde tekst.

De minister-president en Vlaamse minister van Buitenlands Beleid en Onroerend Erfgoed,

Geert BOURGEOIS

Bijlagen:

- het principieel goed te keuren ontwerp van besluit van de Vlaamse Regering
- het advies van de Inspectie van Financiën